

Velika in mala kraljica.

(Dalje.)

III.

Marija Antonijeta je zvesto izvršila svojo obljubo, da hoče skrbeti za tujo siroto. Vendar pa ni bila za to, da bi ostala deklica na kraljevem dvoru. Dvorske navade bi škodile skromnosti nezkušene deklice, ki bi se prevzela na svojo nesrečo. Povrnivši se v Versailles je kraljica takoj poskrbela, da se je njena varovanka izročila samostanskemu zavodu v Parizu. Pred vsem naj bi tu dobila dobro krščansko vzgojo, da bi se mogla kdaj uspešno boriti z izkušnjavami sveta in z viharji življenja, pa tudi uriti v onih vednostih, za katere ima največ veselja in zmožnosti, ne da bi previsoko stavila svoje nadeje na bodočnost. Ko bi potem prišla do odločilne dobe življenja, bi si lahko izvolila poklic, za kateri bi imela največ nagnenja. Samo vera in pamet naj bi jo vodili pri volitvi; to je hotela in nameravala kraljica.

Marjetica je imela lepe zmožnosti. Učila se je z veseljem in vnemo, zato so jo kmalu šteli med najodličnejše učenke, kar jih je bilo kdaj v zavodu. Ne slavohlepnost, ampak hvaležnost in ljubezen do kraljice je bilo Marjetici bodrilo pri učenju.

Kraljica pa tudi ni izpustila iz oči svoje varovanke. Večkrat med letom je presenetila zavod s svojim visokim posetom ter je natančno poizvedovala, kako se vede Marjetica. Zanimala se je pa tudi za druge gojenke in ni zapustila nikoli penzijonata, da ne bi bila napravila učiteljicam in učenkam kakšnega izrednega veselja. Razentega je smela Marjetica vsako leto preživeti nekoliko dni v bližini svoje mogočne zaščitnice, kraljice Marije Antonijete.

Šesto šolsko leto se je bilo Marjetici približalo koncu, slovesna razdelitev šolskih daril naj bi je zaključila. Vse je bilo pripravljeno. Kolikor mogoče se je okrasila dvorana, kajti lahko bi se udeležila slavlja sama kraljica, čeprav do sedaj tega še ni storila nikdar. Toda ona je prihajala rada nepričakovano, ker ji ni bilo za sijajen sprejem. Slednjič napoči toli zaželjeni dan. Ob določeni uri se je napolnila dvorana z gojenkami in gosti; samo nekaterih je še manjkalo . . . Kar poči glas: „Kraljica je tu!“ Razburjenost je zavladala med zbranimi, tudi Marjetico je spreletelo nekaj kakor bojazen in veselje hkrati, saj je vedela, da je prišla kraljica največ zavoljo nje. Ni se motila! Marija Antonijeta je bila ta dan samo gledalka. Razdelitev darov se je vršila redno, da je prišlo do Marjetičenega razreda. Srce je jelo deklici naglo biti; čutila je, da jo opazuje kraljica, dasi se ni upala pogledati okrog sebe. Kar zasliši svoje ime prvič . . . drugič . . . tretjič itd. Naposled je imela celo goro knjig in daril pred seboj. Součenke ji niso kar nič zavidale njenih odlik, kajti njeno skromno in prijazno vedenje ji je pridobilo srca vseh. Seveda je uplivalo tudi to, da se je zanimala zanjo kraljica. Po razdelitvi daril je spremljala voditeljica ustava kraljico v naj-

lepšo sobo vsega samostana, kjer je smela Marjetica pozdraviti svojo visoko dobrotnico. Z vidnim zadovoljstvom je sprejela Marija Antonijeta pridno deklico. „Dete moje“, je govorila s prijaznim glasom, „preverjena sem, da so tvoje učiteljice, posvečene redovnemu stanu, vestno izpolnjevale svojo dolžnost, in jih ni vodil noben postranski namen, ko so te danes toliko odlikovale. Danes si me v resnici razveselila. Izprosi si milost od mene, da napravim tudi jaz tebi veselje.“

„O kraljica moja in gospa“, odvrne Marjetica, „kakor ribo voda, tako obdajejo milost Vašega veličanstva mene, ubogo siroto! Z božjo pomočjo se mi je posrečilo, da sem se vam mogla danes izkazati hvaležno. Kaj naj si želim še več? To, da sem zadovoljila svojo kraljico, to mi velja nad vse zaklade sveta.“

Ta hvaležna čuvstva otroškega srca, izražena tako dvorljivo in toplo, so se omilila kraljici, ki jo je laskanje sicer malo ganilo.

„Glejte jo, malo prilizovalko!“ reče šaljivo, potem pa resnobno nadaljuje: „Marjetica, tvoje plemenito mišljenje mi ugaja še bolj kakor tvoje odlike, ki si jih dobila v šoli. Kaže mi, da si jih res zaslužila. Pa morda imaš vendarle kako željo, katere izpolnitev bi ti bila trajen spomin na današnji dan. Dete, pomisli, pa govori brez strahu! Ni vsak dan prilike, da si izprosiš milosti od kraljice.“

Marjetici se je poznalo, da je razburjena in neodločna. „Da, Veličanstvo“, zajecjla naposled, „imam željo, ali je tako velika ... tako predrzna ... manjka mi poguma, da jo izrazim! Nikdar se mi ne izpolni!“

„Nikdar?“ prša kraljica. „Vzletevajo li tvoje želje tako visoko, da jih niti francoska kraljica ne bi mogla izpolniti?“

„Oh, ne, Veličanstvo, moja želja je samaobsebi kaj preprosta. Le neizmerna daljava, ki loči beraško deklico od kraljice, me ovira, da je ne bom dosegla.“

Marija Antonijeta pogleda deklico ostro, kakor da hoče brati v dnu njene duše. „Govôri!“ zapove, „hočem, da govoriš!“

„Oj, Veličanstvo“, zaprosi Marjetica, „želela bi, da me enkrat, vsaj enkrat v mojem življenju blagoslovi roka moje kraljice, kakor me je svoj čas blagoslovljala moja dobra mamica, in da smem vsaj enkrat poljubiti ono blago roko, ki me z dobrotami obsiplje že toliko let.“

Kraljica dvigne ginjena svojo desnico ter pokriža z njo svojo varranko: „V imenu Očeta in Sina in sv. Duha. Amen.“ Potem pa slovesno nadaljuje: „Misli in delaj vedno tako, da se kraljica francoska nikdar ne bo sramovala, da te je blagoslovila in sprejela v svoje varstvo.“ — —

Marija Antonijeta je s svojo spremljevalko zapustila zavod. Marjetici pa je bilo srce tako polno, da se ni mogla koj pridružiti součenkam. Pohitela je v kapelico pred Gospodov oltar in pred njim je razlila svoje polno srce. V koliki obilnosti je pač razsipala njegova roka svoje dari na ubogo siroto! Iz bede in revščine jo je pripeljala roka božja do sreče, kakor bi si je najživahnejša domišljija niti ne mogla predstavljati. Ta spomina vredni dan je Marjetica zaključila z oblubo, podarjeno ljubemu Bogu.

IV.

Minulo je potem par let, a Marjetica je bila še vedno v zavodu. Njena vzgoja je bila že dokončana, one odlike so bile pravzaprav nje završetek; vendar jo je kraljica še pustila v materinski oskrbi izvrstnih odgojiteljic; boljšim rokam bi je sploh ne bila mogla izročiti. Saj Marijetica ni imela sorodnikov, ki bi jo želeli v svojo sredo ter po izstopu iz zavoda ščitili pred nevarnostmi sveta. K sebi na kraljevi dvor je pa Marija Antonijeta iz premnogih vzrokov ni marala vzeti. Kajti za navadno službo je bila preolikhana in preduhovita, imela je prednosti in svojstva, ki bi jo krasila tudi v najvišjih krogih. Tem nasproti pa kraljica tudi ni smela prezirati predpravic visokega plemstva in sprejeti deklico najnižjega stanu med svoje dvorne gospe.

Seveda kraljici sami bi ne bilo treba odgovora dajati o svojem ravnanju, ali Marjetica bi bila sredi zavisti in hudobnih nakan oholih dvornikov. To je Marija Antonijeta dobro vedela, zato je pustila svojo varovanko v samostanskem zatišju, da ondi uživa blaženo srečo nedolžne mladosti.

Marjetica je umela blage namene svoje kraljeve dobrotnice pa je ostala prav rada v samostanu, ki ga je najraje imenovala svoj „ljubi dom“. V resnici se je čutila srečno in ni si želela posvetnega veselja. Saj jo je svet nekdam kot ubogo siroto suval tako trdosrčno od sebe. Vendar si je pa večkrat želela, da bi smela preživeti svoje dni v službi svoje ljubljene dobrotnice.

Tudi sredi vesele igre se je umni deklici večkrat urivala misel, kaj bi bilo iz nje, da je ni božja previdnost tako skrbno čuvala in vodila. V takih trenutkih je globokočuteče srce mlade deklice prekipevalo hvaležnosti do Boga. Spominjala se je pa tudi bede neštetihi otrok, katerim ni bila sreča tako prijazna kakor njej, in ki so še v nevarnosti, da se izgube za vedno, ako jih ne otme usmiljena roka.

Kako rada bi bila pomagala pa otela druge nesrečne otroke, kakor se je nje usmililo najplemenitejše srce! Dolgo je premišljevala, kako bi mogla to doseči; naposled pa se je le odločila za sklep, ki je bil sicer drzen za siromašno devo: Sklenila je, da otvori zavetišče za najbolj zapuščene otroke, da se tako hvaležno izkaže Bogu in svoji knežji dobrotnici. Pariz je imel sicer svoje sirotišnice in zavode za reveže; ali koliko dela je še ostajalo za krščansko ljubezen!

V.

Res je bila Marjetica sama revica, pa to je ni begalo. Saj ji je bila kraljeva družina tako naklonjena. V prijateljski zvezi je bila tudi s hčerami mnogih imenitnih staršev, ki bi gotovo tudi pomagali, da se izvrši lepo delo krščanske ljubezni.

Vednobolj je bila prepričana, da je ta namera naloga njenega življenja. Kajpada je bilo mnogo ovir. Ni si jih prikrivala. Tudi druge izvedene osebe

so ji kazale na težave, ki jih ji bo treba premagati, toda ona je znala razpršiti vsak dvom.

Med tem se je približalo za Francijo tako usodno leto 1789. Kazala so se že znamenja one grozne nevihte, ki je naslednje leto divjala čez nesrečno deželo ter je prizadela toliko gorja. Trezno misleči Francozi so zrl s strahom v bodočnost. Tudi prej tako jasno čelo Marije Antonijete je jela temniti neka senca, kakor da se ne more oteti hudih slutenj za bodočnost. Je-li pričakovala strašno igro, v koji je morala sama igrati krvavo ulogo?

K sreči je bila tužna prihodnjost za zdaj še prikrita. Zahtevala pa je vendar od Marjetice, da se odloči prejkoprej za ta ali oni poklic. Nekoč pride nenadoma v zavod. Marjetica se je nekoliko prestrašila visokega poseta; šlo je za njen načrt: kraljica ga bo odobrila ali pa ga bo zavrgla.

Marija Antonijeta je začela blizo takole:

„Slutila boš, zakaj sem danes prišla sem. Na tem mi je, da te preskrbim za bodočnost, preden bo prepozno.“ Zadnje besede je govorila z nenavadnim poudarkom. „Tvoja sreča bo tudi meni v srečo. Časa ti ni manjkalo, da si dobro premislila in se za nekaj odločiš. Pričakujem tudi, da mi boš z detinsko odkritostjo odkrila svoj sklep, jaz pa ti nasproti s kraljevsko besedo zagotavljam, da ne bom ugovarjala tvoji volitvi, ako me k temu ne prisili pamet in dolžnost.“

„Preveč milosti!“ de Marjetica globoko ginjena. „Oj, kako mi je prenašati toliko dobrotljivosti! A oduščanje, Veličanstvo! zaročila se ne bom nikoli. Svoje srce sem posvetila Bogu . . . pa svoji kraljici!“

Marija Antonijeta ni pričakovala take izjave, molče je zrla v deklico, kakor da želi še daljšega pojasnila. Marjetica je ugodila nemi želji rekoč:

„Nekdaj je bila zame srečna, sveta ura, ki je ne pozabim vse svoje življenje. In tisto srečno uro sem Gospodu obljubila, da hočem nadalje le njemu živeti.“

„Katera pa je bila tista ura?“ praša kraljica.

„Ona, ko je mogočna francoska kraljica blagoslovila mene, nekdanjo beraško deklico.“

Tišina je zavladala po tej izjavi. Marjetica si skoro dihati ni upala. Kraljici sta zaigrali dve solzi v očeh. Dve skrajnosti sta se dotikali v njeni duši: tu vzvišeno naziranje o kraljevem dostojanstvu, zunaj v množici pa sovraštvo in zaničevanje za nesrečno kraljico.

Zopet je dvignila kraljica svojo desnico ter prekrizala svojo drago varovanko.

In Marjetica?

Presrečna je prijela za kraljičino roko ter jo vroče poljubila: vdrugič jo je blagoslovila ona mogočna kraljica, ki jo je dičila krona sv. Ludovika, ona kraljica, ki je bila hči in vnukinja mogočnih cesarjev.

„Marjetica“, je nadaljevala kraljica, „ni dobro, ako prašamo pri svojih sklepih samo srce za svet. Najbrž si storila svojo obljubo v hipu posebnega navdušenja. Boš li tudi mogla izpolnjevati, kar si obljubila?“

„Gotovo da, Veličanstvo! Nikdar se še nisem pokesala svoje obljube.“

„Si li tudi premislila, da te tvoja obljuba odstrani zavedno od mojega dvora?“

„Veličanstvo, tudi to sem premislila. Oh! to je zame najbridkejša žrtev,“ odvrne Marjetica s tresočim glasom. Ne želim si sreče, ne bogastva, ne časti; a živeti v bližini svoje kraljice, s slabimi svojimi močmi ji služiti, to bi mi bila največja sreča. Toda, Veličanstvo, naj govorim resnico — še višji je kralj nebes in zemlje, in v njega službi bom našla nadomestilo za žrtev, da se moram odpovedati službi svoje vzvišene kraljice.“

„Umejem te, draga hči,“ reče kraljica, „in preverjena sem, da si si izvolila najboljši delež, ki ti ne bo odvzet. Ali kako naj uredim tvoje zadeve?“

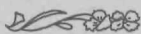
Deklica jame razlagati svoje načrte, začetkom boječe, potem pa z vso zgovornostjo mladostnega navdušenja.

Marija Antonijeta je sicer mnogo ugovarjala, toda nazadnje je le odobrila vse sklepe svoje varovanke: da namreč ustanovi v Parizu zavetišče za najbolj zapuščene otroke. Vendar je bila mnenja, da bi se dalo izvesti to šele v kakih treh letih. Med tem naj bi si pa Marjetica ogledala najboljše zavode te vrste na Francoskem, in če treba, tudi v inozemstvu. Vse drugo potrebno je hotela kraljica sama priskrbeti. S to obljubo je zapustila zavod. — Toda človek obrača, Bog obrne. Ne velika, ne mala kraljica, nobena ni slutila v kako pretresljivih okoliščinah se zopet snideta.

Doslej je Marjetico, izvzemši kratko dobo, sreča tako rekoč nosila na rokah ter ji pripravljala same solnčne in vesele dneve. Po smrti svoje matere je bila res nekaj časa v duševni in telesni bedi; a to jo je ravno pripeljalo do tolike sreče. Še enkrat pa se ji je bližal čas pojizkušnje in trpljenja, da vnovič izve, da Bog tepe tiste, ki jih ljubi.

Kakih šest mesecev je bivala v sirotišnici nekega pokrajinskega mesta, ko pade nekoč čez stolbo tako nesrečno, da so jo nezavestno odnesli na postelj. Prav težko se je poškodovala, zlasti glava je dobila globoko rano.

(Konec prihodnjíč.)

Zima.

Oj ta zima, mrzla zima
Kápico sneženo ima,
Da pod njo sladko zaspi
Zemlja mrzle zimske dni.

A nad zemljo veter piše,
Mraz na okna cvetke riše,
Kot bi hotel v gorki hram
Zimskih cvetk prinesti nam.

A premrzle so cvetice,
In pregorko naše lice,
Pojdi zima in tvoj cvet,
S tabo snežec, mraz in led.

Taras Vaziljev.

